

Vormsi Vallavalitsus
vv@vormsi.ee

Teie: 29.04.2024 nr 7-1/26/2024
Meie: 17.06.2024 nr 3-1.1/2024/2899

V.a. Maris Jõgeva

RMK arvamused Vormsi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõudele

Olete oma 29.04.2024 kirjaga RMKle esitanud arvamuse avaldamiseks Vormsi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõud. Olles tutvunud keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande, üldplaneeringu kaardimaterjalide ja seletuskirjaga, avaldame järgmist:

- Palume eemaldada üldplaneeringu seletuskirja lk 10 mõistete loetelust püsimeetsanduse mõiste ja seletus. Antud definitsioon on võetud praegu kehtivast seadusest, see on ajas muutuv ja tekitab seega tulevikus vastuolu seaduse ja üldplaneeringu vahel. Metsanduse terminoloogias on kasutuses hulgaliselt mõisteid, neist ühe üldplaneeringusse väljatoomine on meie hinnangul meelevaldne. Kui selline defineerimine on tingimata vajalik, siis oleks otstarbekam viidata teosele „Metsandusteatomik“ (Laas, Uri, 2023), mis käsitleb metsandusvaldkonna terminoloogiat terviklikult.
- Palume eemaldada üldplaneeringu seletuskirjast lk 22 püsimeetsanduse mõiste ja seletus. Antud definitsioon on võetud praegu kehtivast seadusest, see on ajas muutuv ja tekitab seega tulevikus vastuolu seaduse ja üldplaneeringu vahel.
- Üldplaneeringu seletuskirja lk 22 metsa- ja rohumaade majandamise ning kuivenduse põhimõtete peatüki sisu tugineb suuresti Vormsi valla rohevõrgustiku uuringule (Klein, 2024). Juhime tähelepanu, et kui antud uuring on koostatud ainult ökoloogilist aspekti silmas pidades, siis üldplaneering on üldisem dokument, mis peab lisaks ökoloogilisele aspektile arvesse võtma ka sotsiaalseid ja majanduslikke. Teeme ettepaneku täiendada antud peatükki kavandatud piirangute sotsiaalmajandusliku mõju analüüsiga. Ühe näitena sotsiaalmajandusliku poole pealt toome välja, et kehtivas metsaseaduses püsimeetsandusele kehtestatud nõuded tähendavad praktikas seda, et küpselt metsast saab kvaliteetset puitu vaid ühe korra – valikraiega kuni 30 % tagavarast. Põhjuseks on asjaolu, et küpses metsas täius ei taastu, sest puude jämeduskasv on tagasihoidlik ja suremus kõrge. Seetõttu saab tulevikus seal teha vaid sanitaarraiet, mille käigus raiutakse kahjustatud või väljalangenud

(surnud) puid. Sellise raie käigus ei saa kvaliteetset puitu vaid küttepuud. Kui raieküpseid puid veel kvaliteetses konditsioonis ja majanduslikult mõistlikus mahus raiuda ei saa pole põhjust teha kulusid ka tavapärastele metsahooldus praktikatele seal hulgas hooldusraietele. Sellise tegevuse tulemusel saavad Vormsi metsad tulevikus olema kindlasti teistsugused, kuid arvestatavat majanduslikku potentsiaali neis tulevikus enam pole.

- Palume eemaldada punkti 2.8.2.3. sissejuhatavas lõigus looduse hüvede kõrget kvaliteeti ja kestlikkust tagava näitena *lageraie asendamine püsimetsamajandamisega*. Tegu on eksitava näitega, sest laialdane püsimetsanduse viljelemine viib pikemas perspektiivis metsade vanuselise struktuuri ühtlustumiseni, mis vähendab elupaikade mitmekesisust ja seeläbi avaldab survet ka elurikkusele ja teistele looduse hüvedele.
- Palume eemaldada üldplaneeringu seletuskirjast lk 22 toodud täiendav kitsendus *aladel, kus püsimetsandus on soovituslik, on lubatud kõik raietüübid, kuid määratud on lageraie langi maksimaalne suurus 0,5 ha, kusjuures uue langi raie on lubatud juhul kui kõrval asuvate metsade puude kõrgus on vähemalt 3 m*. See tähendab soovituslikel püsimetsanduse aladel okasmetsades liitumisaega vähemalt 15 aastat. Sisuliselt on tegemist püsimetsandusega identse, vaid näiliselt uuendusraiet võimaldava piiranguga. Antud tingimus tekitab olukorra, kus jätkusuutlikku metsakasvatust viljeleda sooviv omanik peab uue metsapõlve rajamisel eelistama okaspuule lehtpuud, mis seab omakorda ohtu Vormsile omaste oksmetsade säilimise pikemas perspektiivis ja ei teeni teisi säästva metsamajanduse eesmärke. Kui antud piirangu kehtestamise eesmärk on maastikuilme säilitamine, siis teeme ettepaneku, määratlada lageraieala pindalaline piirang 1 ha ilma kehtivast seadusandlusest erineva uuenenuks arvestamise miinimumkõrguse kehtestamiseta.
- Palume täpsustada üldplaneeringu seletuskirja lk 22 toodud tingimuse *metsamajandamisel tuleb säilitada eraldised, kus leidub üle 100-aasta vanuseid ja õõnsustega puid* sisu. Eraldise kui metsamaa arvestusühiku säilimine ei ole kuidagi seotud metsamajandamisega. Metsamaa inventeerimine ja andmete eraldiste kaupa Metsaregistrisse kandmine on maaomaniku otsus ning vanemate kui 10-aastaste inventeerimisandmete kehtetuks muutumine on sätestatud Metsaseaduses ja selle rakendusaktides. Metsamaa andmete olemasolu seostamine antud eraldisel asuvate looduslike tingimustega on meie hinnangul meelevaldne ja seadusevastane. Kui antud sõnastuse mõte on olnud välistada metsakasvatus eraldistel, kus leidub vähemalt kaks üle 100-aasta vanust ja õõnsustega puud, siis selliseid eraldisi on Vormsi metsades valdav enamik.
- Palume eemaldada püsimetsanduse mõiste tabelist 1 (lk 24-25) lähtuvalt eespool toodud põhjendustest.
- Palun eemaldada üldplaneeringu seletuskirja punktist 2.8.2.3. (sh tabel 1) kuivendamise piiranguga seotud alad. Selgitame, et kuivendamine mõjutab pikas perspektiivis looduskooslust, kuid ei mõjuta maakasutust, st ala jääb ka peale kuivendust looduslikuks ja toimima rohevõrgustiku osana. Võttes arvesse, et märgadel pinnastel on seoses pehmete talvedega pinnasekahjustuste vältimiseks sobivam raietööde aeg hilissuvisel perioodil, siis toimiv kuivendusvõrk aitab sellele kaasa.
- Juhime tähelepanu, et rohevõrgustiku eesmärkide kirjelduses (lk 53) kliimamuutuste leevendamise väljatoomisel on vastuolu eespool toodud rohevõrgustikuga seotud raiepiirangutega. Tavametsakasvatusest nii tehnoloogia kui maakasutuse mõttes ressursimahukama varumisviisi ja kvaliteedilt valdavalt energiaks sobiva puidu varumine püsimetsanduses ei leevenda kliimamuutusi. Kvaliteetne puit ja biomass otseselt asendavad fossiilset tooret ja on seejuures süsinikuneutraalne (koosneb atmosfäärist võetud süsinikust). Lähtudes asjaolust, et kliimamuutus mõjutab ka elurikkust (mitte vastupidi), siis teeme ettepaneku sisustada üldplaneeringu seletuskirjas rohevõrgustikuga seonduv nii, et esiplaanil oleks kliimamuutuste leevendamisega seotud meetmed. Vaid nii

on võimalik jõuda ka elurikkuse hoidmiseni. Laiemalt, kui omavalitsus soovib üldplaneeringuga leevendada kliimamuutusi vähendades süsinikuheidet, siis tuleks keskenduda majanduse ja eelkõige tarbimise ressursisäästlikkusele. Sealjuures tuleb teha ka valikuid, eelistada eluliselt vajalikke prioriteete ja ressursisäästlikumaid lahendusi. Püsimetsandus võimaldab suurel pindalal harrastada toredana tunduvat maastikukunsti, kuid kvaliteetse puiduvaru tagamiseks see ei sobi ja loodusvarade kasutamisel säästlikkuse poolest eeskujuks ei ole. Selgitame täiendavalt, et metsakasvatuse Vormsi saarel on juba praegu väga komplitseeritud ja raiepiirangute asemel on limiteerivaks teguriks praamiühendus mandriga, mis piirab puidu äraveo mahtu saarelt tarbijani. Majandamine püsimetsana või sellega sisuliselt identse uuendusraieviisiga (0,5 ha piirang lageraielangi suurusel ja uuenemise kõrguse piirang) teeb selle metsaomanikule veelgi kulukamaks ja vähendab seega konkurentsivõimalusi metsaomanikega mandril. Antud piirang on sarnane Soomes katsetatava püsimetsanduse praktikaga, kus on lubatud kuni 0,3 ha suuruste häilude raie koos ümbritseva puistu tugeva harvendamisega. Sugugi mitte vähem tähtis pole ka tõsiasi, et selline tegevus halvab metsa puidupõhise majandusliku perspektiivi kaugemas tulevikus. Samas sisaldab Vormsi mets ka täna juba erinevaid loodusväärtusi ja looduskaitsealasid. Antud eelnõus kavandatud piirangud ei loo meie hinnangul ühtegi lisandväärtust olemasolevale. Pigem vastupidi, väljalangenud ja vigastatud puude raiel kõlbab see valdavalt vaid energia saamiseks. Sealjuures, ka looduskaitsealalt on selliste puude raie millel majanduslikku väärtust enam pole, kuid alles hakkavad loodusrikkusesse panustama, kõige halvem praktika.

- Rohevõrgustiku üldiste maakasutus- ja ehitustingimuste juures (lk 54) on p 5 all toodud arendustegevuse eelneva uuringuvajadusena välja ainult ulukite liikumis uuring. Juhime tähelepanu, et kuna arendustegevus hävitab toimiva ökosüsteemi täielikult ilma hilisema taastumisvõimaluseta, on antud maastikumuutuse elluviimiseks vajalik lisaks ulukite liikumise uuringule hinnata mõju ka linnustikule ja taimestikule.
- Palun eemaldada KAH-alade maakasutustingimuste osast (lk 55) punkt tekstiga: *kohalikkude omavalitsust ja piirinaabreid tuleb teavitada metsaraie plaanidest enne metsateatise esitamist*. Koostöö omavalitsusega on kirjeldatud järgmises punktis, mida antud punkt lihtsalt dubleerib. Veel selgitame, et raiealadega piirnevate eluhoonete omanike teavitamine on osa RMK tööprotsessist juba aastaid. Kõigi raiealaga piirnevate maaomanike teavitamiseks on Metsaregistris samuti juba aastaid toimiv lahendus olemas.
- Palume eemaldada sama tingimuste plokki teisest punktist rohevõrgustikku ja püsimetsandust puudutav osa. Selgitame, et metsakasvatuse eesmärgil tehtavad raided ei mõjuta rohevõrgustiku toimimist, kuna ala jääb edasi looduskaitsealaks ka peale raiet ja seega ei ole erinevalt maakasutust muutvast raadamisest rohevõrgustiku tingimuste arvessevõtmine põhjendatud. Püsimetsandusse puutuvat oleme selgitanud antud kirjas eelnevalt.
- Teeme ettepaneku punktis 2.11.16. käsitleda täpsemalt hobuliiklusega seonduvat. Ratsutamise tallamiskoormus on suurem jalgsi ja jalgrattaga liikumisest ja võttes arvesse antud liikumisviisi võimalikku kasvu tulevikus võib osutuda oluliseks sellele üldplaneeringus täiendavat tähelepanu pöörata.
- Teeme ettepaneku täiendada Diby ja Norrby väikesadamate skeeme 9 (lk 68) ja 11 (lk 69) RMK poolt kavandatavate vaateplatvormidega ja vajadusel lisada ka üldplaneeringu seletuskirja viide, et RMK on kavandamas olemasolevate piirivalverajatiste rekonstrueerimist vaateplatvormideks. Oleme seda küsimust arutanud ka 18.01.2024 RMK ja valla vahel toimunud kohtumisel.
- Palume eemaldada maakasutuse kaardiandmetest RMK halduses olevalt riigimaa kinnistult Vormsi metskond 66 (90701:001:0514) elamumaa juhtotstarve. Antud kinnisasja soovib RMK kasutada oma põhitegevuseks, s.o. metsakasvatuseks;

- Palume eemaldada maakasutuse kaardiandmetest RMK halduses olevalt riigimaa kinnistult Vormsi metskond 61 (90701:001:0495) tootmismaa juhtotstarve. Leiame, et elurikkuse säilitamiseks saarel, oluline majandada antud ala looduslikuna ja üldse vältida igasugust looduskoosluste raadamist.

Kokkuvõtteks leiame, et üldplaneeringu eelnõu praeguses versioonis toodu ei ole metsakasvatuse mõttes pikemas perspektiivis jätkusuutlik. Metsauuenduse mahu vähendamine saarel viib metsade vanuselise struktuuri ühtlustumisele, mille negatiivne mõju avaldub alles tulevikus peale koostatava üldplaneeringu kehtivusperioodi. Oleme valmis koostööks Vormsi vallavalitsusega, et leida üldplaneeringusse kõikide osapoolte huve arvesse võtvad ja Vormsi saarele sobivad jätkusuutlikud metsakasvatusevõtted.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Kusmin
RMK Kinnisvaraosakond
Planeeringute spetsialist
jyrgen.kusmin@rmk.ee
505 3387

Koopia: info@kliimaministeerium.ee, info@agri.ee